خصوصیت ویژه هلال جمادی الاولی سال ۱۴۴۶

(00:12)

بحث در خسوف و کسوف بود، ولی چون ماه جمادی الاولی شروع شد، هلال دیشب یکی استثنائی در بحث فقهی است. لذا اینجا بین بحث خسوف و کسوف پرانتزی باز کنید برای خصوص هلال دیشب. به اندازه ده دقیقه توضیح عرض میکنم؛ چون یکی هلالی است که از جهت خصوصیاتش خیلی جالب است. به نظرم در تقویم ها یکی شنبه را اول ماه نوشته بودند.

شاگرد: ظاهراً آقای سیستانی دوشنبه را اول ماه اعلام کردهاند.

استاد: اصلاً شب یکی شنبه حتی با تلسکوپ جایی [هلال را] ندیدند. این است که عرض میکنم حالت استثناء دارد. ولی دیشب[شب ِدوشنبه] بهخوبی دیده شد. نکتههای که در اینجا هست و میخواهم توضیح آن را عرض کنم، این است: ببینید هنوز غروب نشده بود، ساعت چهار و بیست دقیقه عصر جمعه مقارنه شروع شده بود. تا عصر روز شنبه، بیست و چهار ساعت در شده بود. وقتی چهار و بیست دقیقه، تا پنج و نیم که اینجا در قم غروب است، یکی شبانهروز از مقارنه گذشته بود. بیست و پنج ساعت از مقارنه گذشته بود. وحتی با تلسکوپ ندیدند.

شاگرد: در ایران؟

استاد: بله. خب هلال دیشب از این نظر خیلی اهمیت دارد. تازه اولین بار دیشب دیدند، شب یکی شنبه ندیدند. اما شب یکی شنبه، بیست و پنج ساعت عمر هلال بوده. یکی شبانهروز از مقارنه گذشته بود. دیشب که دیدند بیش از دو شبانهروز گذشته بود. شب یکی شنبه که اصلاً ندیدند، ولو با تلسکوپ. دیشب که دیدند و می شده همه با چشم عادی ببینند، بیش از دو شبانهروز گذشته بود. نزدیک چهل و نه ساعت و پنجاه و چهار دقیقه گذشته بود. یعنی از بیست و نه روز و نیمی که از مقارنه تا مقارنه داریم، در این ماه جدید بیش از دو شبانهروز از مقارنه گذشته بود و تازه شب دوشنبه دیدیم و لذا دو شنبه را اول ماه میگذاریم. در نرمافزار هم همین را نشان میدهد که در اینجا نمیتوانید با تلسکوپ هم ببینید. حالا تقویم را نمیدانم بهخاطر چه محاسباتی گذاشتهاند.

شاگرد: در جاهایی با چشم عادی دیده می شده.

استاد: نه، میخواهم این را توضیح بدهم. در هیچ کجای ایران و حتی در عربستان نمیتوانستند با تلسکوپ هم ببینند. میخواهم این نکته را توضیح بدهم. چون وقتی نگاه کردم، دیدم هلال دیشب یکی استثنائی در بردارد که از نظر بحث فقهی راهگشاست. حالا من یکی مقدمه بگویم تا برگردیم و ببینیم ماه دیشب به چه صورت بوده که با وجود بیست و پنج ساعت سن هلال باز هم نمی شده آن را ببینند، الآن نیاز بوده حدوداً چهل و نه ساعت بگذرد تا دیشب ببینند. این به چه صورت میشود؟

ببینید در فقه چهار مسأله داشتیم؛ مسائل عدد، رویت قبل از زوال، اشتراک افق و تلسکوپ. در تاریخ فقه این چهار بحث به ترتیب در زمان‌های زنده شد. عدد همان اوائل بود. رویت قبل از زوال در قرن یازدهم بود. اشتراک افق در قرن چهاردهم بود که خیلی داغ شد. تلسکوپ که در قرن پانزدهم است که ما هستیم. الآن بحث ما در بحث سوم است؛ اشتراک افق. می‌گویند مشهور اشتراک افق را شرط کرده‌اند، در کلمات قدماء از شیخ و دیگران قرب البلدان آمده است؛ البلدان القریبه. تعبیر فقها این بود.

شاگرد: خود مرحوم شیخ در مبسوط اینگونه می‌گویند.

استاد: بله، مبسوط متخذ از بعض کتاب‌هایی است که فقه عامه هم بوده.

شاگرد: بعد از مرحوم شیخ هم تا اواخر قرن ششم معلوم نیست شهرتی منعقد بوده باشد.

استاد: ولی خب متاخرین مانند محقق و دیگران دارند.

بازبینی #2
ایجاد شده 2 فوریه 2026 15:50:16 توسط ... .
به روزرسانی شده 2 فوریه 2026 15:53:23 توسط ... .